

Кілієвич О. І.

доцент

Національна академія державного управління при Президентові України

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙ В УРЯДУВАННІ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Кардинальні зміни, що відбуваються в 21 ст. у світовій і національних економіках, системах суспільного врядування значною мірою спричинені цифровими трансформаціями, які революційно видозмінюють людське буття. Традиційні економічні моделі в якості інструменту аналізу тенденцій розвитку економічних систем, соціально-економічних процесів на макро- і мікро-рівнях на сьогодні виявляються надто неадекватними об'єкту аналізу – економіці (що стає все більш цифровізованою), через те, що інновації суттєво змінюють цю систему, а процес всеосяжної цифровізації радикально прискорює ці зміни. Отже, виникають нові виклики в розбудові системи суспільного врядування глобальною і національними економіками відповідно до нових реалій.

Цифрові трансформації домогосподарств, фірм, органів влади й інших суспільних інститутів, суспільства в цілому формують контекст сучасного розвитку. Назагал цифрову трансформацію можна уявити (згідно до [1]) як зміни, що спричинені трьома взаємопов'язаними силами: нові технології, нові бізнес-моделі (вони описують, як організація створює цінності), нові звички. Згідно до [2] цифрові трансформації – «це спричинені використанням цифрових технологій зміни в природі людини, її мисленні, життєдіяльності та управлінні. У контексті публічного врядування розумітимемо цифрові трансформації як докорінне перетворення управлінської діяльності органів публічної влади на основі можливостей застосування в ній цифрових технологій».

Цифрові трансформації формують нову реальність буття, що характеризує цифрова екосистема. Це поняття унормовано в [3]: «цифрова екосистема – розподілена, адаптивна, відкрита соціально-технічна система з властивостями самоорганізації, масштабованості та стійкості, подібна до природних екосистем, особливо в аспектах, пов'язаних з конкуренцією та співпрацею між різними сутностями».

Поняття інновацій в сучасному розумінні, що було введено до наукового лексикону Й. Шумпетером у 1900-х рр., набуло широкого поширення у менеджменті приватними компаніями. Загальновизнаного визначення інновацій в державному секторі не існує. Проте, якщо у визначенні інновації в Законі України «Про інноваційну діяльність» [4] виокремити те, що стосується предмету нашого дослідження, то отримаємо, що інновації (як взагалі у владі, так і в окремих владних установах) – це (зокрема) організаційно-технічні рішення адміністративного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість соціальної сфери (якщо її розуміти в широкому «західному» сенсі – social – все, що пов'язано із соціумом).

Основними видами інновацій в суспільному секторі (органах влади)

згідно до дослідження [5] є такі:

1) інновації в процесах, зокрема, в адміністративних процесах і процедурах (створення нових організаційних форм, впровадження нових методів управління та методів та нових методів роботи, наприклад, організація «єдиного вікна» для надання послуг громадянам), та технологічних процесах (створення або використання нових технологій, запроваджених в організації для надання послуг користувачам і громадянам, наприклад, цифрові технології в оподаткуванні);

2) інновації в продуктах і послугах (створення нових суспільних послуг або продуктів для населення і бізнесу);

3) інновації в урядуванні /governance (розробка нових форм і процесів для вирішення конкретних суспільних проблем, наприклад, практика врядування в країнах ЄС, яка намагається посилити саморегульвну та самоорганізуючу спроможність мереж державної і місцевої політики);

4) концептуальні інновації (впровадження нових концепцій в публічному управлінні або нових парадигм, ціннісні переорієнтації, які допомагають змінити характер конкретних суспільних проблем, а також можливі шляхи їх вирішення).

Четверта індустріальна революція, що пов'язана з концептуальними інноваціями і цифровими трансформаціями у різних сферах функціонування сучасного суспільства, висуває нові вимоги до функціонування системи суспільного врядування.

На перший план висуваються питання інституалізації інновацій в органах влади, що передбачає створення нових правил гри, як закріплених формально у законодавстві, так і неформально, шляхом зміни моделей поведінки органів влади у стосунках з інститутами громадянського суспільства, впровадженні системи внутрішніх і зовнішніх комунікацій органів влади відповідно до цифрових реалій сьогодення. Важливою складовою інституалізації є формування нових (зокрема, цифрових) навичок у діяльності всіх учасників інноваційних процесів. Особливістю сучасного цифрового розвитку слід також вважати посилення ролі цінностей у формуванні і реалізації суспільної політики (не останню роль в цьому, мабуть, відіграє розвиток алгоритмів штучного інтелекту, які не конкурують з людиною (поки що) в питаннях креативної поведінки і формування цінностей); провідним трендом розвитку системи врядування має бути її людино-центрична орієнтація.

Україна на цьому шляху не пасе задніх у світі, хоча темпи цифрового розвитку країни все ще є недостатніми. Важливу роль у цьому напрямі відіграло створення у 2019 р. Міністерства цифрової трансформації та відповідних структурних підрозділів в органах виконавчої влади, схвалення у 2018 р. «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки» [6], запровадження в рамках адміністративної реформи нових моделей функціонування міністерств на основі використання повного циклу політики і першочергової орієнтації на питаннях формування доказової державної політики.

Перелік використаних джерел:

1. Верховодов А. Цифрова трансформація та інновації: що це насправді? (блог, запис від 4 вересня 2018 р.). [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://medium.com/@untone/цифрова-трансформація-та-інновації-що-це-насправді-f323e11927fe>
2. Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместнік В. В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату // Вісн. НАДУ. Серія "Державне управління". – 2018. – № 1. – С. 5-11.
3. Про забезпечення реалізації деяких питань цифрового розвитку. Наказ Державного агентства з питань електронного урядування України від 09.04.2019 р. № 24 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
4. Про інноваційну діяльність / Законі України від 04.07.2002 № 40-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
5. De Vries, H.A. *Innovation in the Public Sector: A Systematic Review and Future Research Agenda* / Hanna de Vries, Victor Bekkers & Lars Tummens // *Public Administration*. - 2016 - Vol. 94, No. 1, p. 146–166.
6. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації. Розпорядження КМУ від 17.01.2018 № 67-р. / Офіційний вісник України. - 2018 р., № 16, стор. 70, ст. 560

Клименко Л. В.

кандидат економічних наук, доцент,

Халахур Ю. Л.

кандидат економічних наук, доцент,

Уманський національний університет садівництва

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЗА РІЗНИХ СПОСОБІВ ВИХОДУ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНІЙ РИНОК

За сучасних умов розвитку цивілізації розуміння еволюції національного, регіонального та глобального економічного розвитку, сучасних інституціональних змін у їх взаємодії набуває важливого значення. Від так посилення процесів глобалізації, усунення перешкод, які стримували б розвиток економічних зв'язків з іншими суб'єктами міжнародної економіки, відкривають для вітчизняних підприємств нові можливості використання зовнішніх факторів розвитку, залучення фінансових і технологічних ресурсів із-за кордону, застосування виробничого та управлінського досвіду, розширення ринків збуту. Зазначені процеси потребують чіткого розуміння та єдиного представлення інформації про зовнішньоекономічний простір та місце на ньому окремого суб'єкта господарювання загалом.